

Standardi za Skrbništvo

Standardi Evropske mreže za skrbništvo (European Guardianship Network – EGN) za zagotavljanje skrbništva za otroke brez spremstva in ločene otroke

1. Nediskriminacija:

Otroci so upravičeni do enakih možnosti skrbništva na vsem ozemlju države, ne glede na njihov kraj bivanja, starost ali priseljski status

2. Pristojnost in odgovornost:

Otroci se lahko zanesejo na sisteme skrbništva, ki imajo jasno podlago, pristojni organ ter mehanizme spremljanja in odgovornosti

3. Neodvisnost in nepristranskost:

Otroci se lahko zanesejo na to, da je njihov skrbnik neodvisen in nepristranski pri sprejemanju odločitev v njihovo največjo korist

4. Na otroka osredotočen pristop:

Otrokove pravice se spoštujejo, varujejo in uresničujejo

5. Participacija otrok:

Otrokova pravica biti slišan se spoštuje tako, da se ga na njemu razumljiv način informira o ureditvi skrbništva, razpoložljivih storitvah in podpori, da se mu omogoči, da izrazi svoje mnenje, se pritoži in da ima vpliv ter da se njegovo stališče ustrezno upošteva

6. Kakovost:

Otrokom nudijo pomoč in podporo kvalificirani skrbniki, ki se redno usposabljujejo, imajo na voljo kakovostno podporo in dovolj časa, da se lahko učinkovito odzovejo na njihove potrebe

7. Sodelovanje in trajnost:

Otroci se lahko zanesejo na to, da so sistemi skrbništva sestavni del nacionalnih sistemov za zaščito otrok, da imajo na voljo zadostne človeške in finančne vire, da so učinkovito nadzorovani ter da delujejo kot vez med otrokom in drugimi agencijami ali posamezniki, ki so odgovorni za ukrepanje v dobro otroka

Uvod v standarde

Septembra 2019 so bili Evropski mreži za skrbništvo (v nadaljevanju EGN) predani rezultati projekta ProGuard o skrbništvu, ki ga je sofinancirala EU; eden od rezultatov tega projekta je bilo orodje, ki temelji na skupnih in transparentno opredeljenih evropskih standardih za skrbništvo za otroke brez spremstva v procesu migracij, s pomočjo katerega lahko nacionalni sistemi skrbništva ocenijo, ali njihov sistem standardom ustreza.

Med partnerji programa ProGuard je bilo več članic mreže EGN, mreža EGN in drugi regionalni deležniki (vključno z Evropsko komisijo ter agencijama EU FRA in EUAA) pa so sodelovali pri posvetovanju o standardih in orodju. Standardi, ki so del tega orodja, so bili nato vključeni v delovni načrt mreže EGN za obdobje 2020-2021 in obravnavani na tretjem srečanju mreže septembra 2021. Predlagamo, da se ti standardi odslej uporabljajo kot standardi EGN za podporo dejavnostim EGN.

Standardi EGN določajo ključna načela, ki usmerjajo zagotavljanje skrbništva za otroke brez spremstva v EU. Temeljijo na določbah Listine EU o temeljnih pravicah in Konvencije ZN o otrokovih pravicah. Ključna vira sta Priročnik o skrbništvu za otroke brez starševske oskrbe Evropske komisije in Agencije EU za temeljne pravice ter projekt ProGuard, ki ga financira EU.

Standardi pripoznavajo, da v državah članicah EU obstajajo različni modeli skrbništva za otroke brez spremstva. Razlike so posledice različnih načinov organizacije sprejema in skrbi za otroke brez spremstva in ločene otroke, različnih vlog vključenih akterjev ter različnega števila otrok brez spremstva, ki jih običajno sprejme država. Standardi EGN ne vzpostavljajo enotnega modela za izvajanje skrbništva, temveč zagotavljajo skupna načela, ki jih lahko po svoje poskuša izpolniti prav vsak od zelo različnih nacionalnih modelov skrbništva.

ProGuard

ProGuard je razvil kazalnike (in podkazalnike), ki sistemom omogočajo, da ocenijo, v kolikšni meri izpolnjujejo standarde, in sicer na treh področjih: regulativnem okolju (zakonodaja in politika), na katerem temelji sistem, načinu upravljanja sistema skrbništva in običajni praksi skrbnikov. (Glej tudi orodje ProGuard PAS Tool.)

EGN standardi:

- Pomagajo usmerjati članice EGN pri krepitvi skrbništva v njihovih državah,
- Podpirajo izmenjavo praks skrbništva v Evropi v okviru mreže EGN,
- Obveščajo o razvoju dobrih praks in krepitvi zmogljivosti v EGN,
- Podpirajo prispevke EGN k razvoju evropskih politik,

Standardi se lahko v okviru EGN redno posodablajo, da se razširi obseg kazalnikov v skladu z razvojem zakonodaje, politik in prakse. Na ta način standardi predstavljajo osrednjo zbirko informacij, izkušenj in strokovnega znanja na tem področju. So ključni praktični vir za vse deležnike, ki delujejo na tem področju.

Glosar ključnih izrazov, uporabljenih v standardih

Otroci brez spremstva in ločeni otroci:

Otroci, mlajši od 18 let, ki pridejo na ozemlje držav članic brez spremstva odrasle osebe, ki je po zakonu ali praksi zadevne države članice odgovorna zanje, in dokler jih taka oseba dejansko ne prevzame v oskrbo; to vključuje tudi otroke, ki so ostali brez spremstva po vstopu na ozemlje držav članic.

Skrbništvo:

Ukrep za zaščito otroka, s katerim se zavarujejo otrokove največje koristi in splošna dobrobit, ki v ta namen dopolnjuje otrokovo pravno in poslovno sposobnost, kadar je ta omejena z zakonom. Skrbništvo zagotavlja zakonito zastopanje otroka v vseh postopkih na enak način, kot starši zastopajo svojega otroka (vir: Smernice FRA, Splošna pripomba št. 6 Odbora ZN za otrokove pravice in Smernice ZN za alternativno oskrbo otrok).

Skrbnik:

Skrbnik je neodvisna oseba, ki varuje otrokove največje koristi in splošno dobrobit ter v ta namen dopolnjuje otrokovo pravno in poslovno sposobnost, kadar je ta omejena z zakonom. Skrbnik deluje kot zakoniti zastopnik otroka v vseh postopkih na enak način, kot starši zastopajo svojega otroka (vir: Smernice FRA, Splošna pripomba št. 6 Odbora ZN za otrokove pravice in Smernice ZN za alternativno oskrbo otrok). V nekaterih instrumentih EU in nacionalnih sistemih se uporablja izraz zastopnik, zlasti kadar se osredotočajo na podporo otrokom v upravnih ali sodnih postopkih.

V nekaterih državah sta vlogi zastopnika za namene postopka in osebe, ki podpira otroka glede oskrbe in dobrobiti, združeni, včasih pa sta ločeni. Včasih ena ali druga vloga - ali obe - v sistemu ne obstaja. Vloga skrbnika se lahko razlikuje od vloge odvetnika ali drugega pravnega strokovnjaka, ki zagotavlja pravno pomoč, govori v imenu otroka in ga pravno zastopa v pisnih izjavah ter osebno pred upravnimi in sodnimi organi v kazenskih, azilnih ali drugih pravnih postopkih kot določa nacionalna zakonodaja.

Sistem upravljanja:

Sistem, ki mora biti vzpostavljen za upravljanje in vodenje skrbnikov. Zajema podporno in nadzorno funkcijo subjekta, ki mu je zaupano upravljanje skrbnikov, ter mrežo sodelovanja z drugimi deležniki, ki jo je treba vzpostaviti. Takšen organ je lahko agencija, fundacija, nevladna organizacija, pristojno ministrstvo ali pravosodni sistem. V nekaterih državah je lahko sistem upravljanja sestavljen iz več različnih elementov - npr. organa, ki imenuje skrbnika, organa, ki rekrutira in nadzoruje skrbnike, ter organizacije, ki usposablja skrbnike in jim nudi podporo.

